

Fylkesmannen i Østfold

Kommunene i Østfold

Landbruksavdelingen

Deres ref.:

Vår ref.: 2009/5630 TRH

Vår dato: 07.07.2009

Rundskriv 3/2009

Kommentarer til Forskrift om krav til jordarbeiding og miljøtiltak i nedbørfelt til sårbare vassdrag, Oslo, Akershus og Østfold

Rundskrivet gjelder for Oslo, Akershus og Østfold for søknadsomgangen 2009

Kontaktpersoner hos Fylkesmannen

Østfold: Tyra Risnes Høyås (69247533)

Akershus: Tone Aasberg (22003675), Trond Løfsgaard (22003663)

Dette rundskrivet beskriver rutiner for saksbehandling og kommenterer forskrift om krav til jordarbeiding og miljøtiltak i nedbørfelt til sårbare vassdrag, Oslo, Akershus og Østfold. Det er vedtatt ny forskrift mai 2009. Denne forskriften er hjemlet i forskrift om produksjonstilskudd § 8. Det er gjort noen endringer i vilkårene for å motta produksjonstilskudd. De viktigste endringene er at alle foretak nå skal ha minst 60 % av det fulldyrka arealet som gras, stubb, direktesådd høstkorn eller tilsvarende plantedekke. Det stilles også krav om at alt areal som pløyes må har permanent grasdekke i dråg.

§ 1 Formål og virkeområde

Formålet med forskriften er å bidra til å redusere erosjon fra jordbruket i områder som har avrenning til særlig utsatte vassdrag i Oslo, Akershus og Østfold.

Denne forskriften gjelder vilkår for å motta produksjonstilskudd for foretak med arealer som har avrenning til Haldenvassdraget, Vansjø-Hobølvassdraget (Morsa) og Isesjø.

Forskriften omfatter alle foretak som har avrenning til Haldenvassdraget, Morsa eller Isesjø, der det søkes produksjonstilskudd. Dette gjelder uansett om det kun søkes produksjonstilskudd for deler av arealet på foretaket.

Det er de gamle vassdragsgrensene som gjelder. Disse er ikke de samme som grensene for vannområdene i Haldenvassdraget og Morsa. Det stilles foreløpig ikke krav til kystbekkene som drenerer direkte til kysten.

Vassdragene har store utfordringer knyttet til forurensning, og det er derfor satt vilkår for å motta produksjonstilskudd. Vilkårene gjelder for alt areal som har avrenning til et av vassdragene, og kun for dette arealet. Det vil også si at regelen om minst 60 % som gras, stubb, direktesådd høstkorn eller tilsvarende plantedekke, kun gjelder for den delen av foretakets areal som har avrenning til et av de aktuelle vassdragene.

Forskriften gjelder for alle typer kulturer, men er utarbeidet hovedsakelig med tanke på kornarealene. For radkulturer der jordarbeiding etter høsting ikke fører til økt erosjon eller næringsstoffavrenning (f. eks. etter potet når jorda er svart og oppkjørt), er det fremdeles mulig å jordarbeide etter høsting. Forskriftens formål må likevel oppfylles.

§ 2 Vilkår

For å motta produksjonstilskudd skal, i tillegg til vilkårene i forskrift for produksjonstilskudd i jordbruket, følgende vilkår være oppfylt:

§ 2 a)

Arealer med stor eller svært stor erosjonsrisiko (erosjonsrisikoklasse 3 og 4) skal ikke jordarbeides om høsten. Lett høstharving tillates likevel til høstkorn på arealer som ikke er omtalt i bokstav b, c og d.

Med stor eller svært stor erosjonsrisiko refereres det til Norsk institutt for skog og landskap sin inndeling i erosjonsrisikoklasser i digitalt jordsmonnskart. I utgangspunktet skal man ta hensyn til erosjonsklassene når man deler opp skiftene. Dersom mindre enn 10 % av et skifte er av en annen erosjonsklasse enn resten, kan imidlertid hele skiftet betraktes å være i den klassen hoveddelen av skiftet er i. Er det for eksempel en liten snipp av et skifte som er erosjonsklasse 3 mens resten av skiftet er 1 og 2 kan dette skiftet pløyas om høsten. (Forutsatt at det ikke utgjør mer enn 40 % av det totale arealet foretaket driver.)

Direktesådd høstkorn regnes ikke som jordarbeiding såfremt det ikke brukes redskap som utfører jordarbeidning samtidig. Se § 3 for definisjon av lett høstharving og § 4 for muligheter for dispensasjon.

§ 2 b)

Erosjonsutsatte forsengkninger (dråg), skal ikke jordarbeides om høsten. Dersom tilgrensende arealer pløyas om høsten skal drågene ha permanent grasdekke. Drågene skal tegnes inn på miljøplankart etter forskrift 15. januar 2003 nr. 54, om miljøplan.

Grasdekt vannvei er en svært god erosjonsbeskyttelse, og dette tiltaket anbefales i alle dråg der det blir tydelige erosjonsspor. I henhold til forskriften er kravet om at dråget skal ha permanent grasdekke knyttet til at arealet rundt pløyas. Når arealet ikke pløyas er kravet at drågene skal ligge i stubb. Det er ofte nødvendig med noe bredere sone, men minimumsbredden skal være 6 meter.

På arealer som bare pløyas enkelte år må den grasdekte vannveien likevel være varig. Dette er nødvendig for at grasdekket skal være så godt etablert at det beskytter tilstrekkelig de årene arealet pløyas

Det er altså tillatt å pløye lite og middels erosjonsutsatt jord (erosjonsklasse 1 og 2) dersom man har grasdekt vannvei i dråg, og buffersone langs bekk.

Det er det enkelte foretak som er ansvarlig for å kartlegge sine erosjonsutsatte dråg (jmf. Forskrift om miljøplan). Det er likevel slik at det graver litt ulikt fra år til år. På arealer hvor

det er usikkert om det blir konsentrert overflateavrenning, og dermed graving, skal det anlegges grasdekt vannvei snarest mulig etter at tydelige erosjonsspor er observert. Erosjonsspor som er minst 20 cm dypt defineres som tydelig i denne sammenhengen. Det kan være nødvendig at kommunen befarer/kontrollerer dette ekstra i aktuelle områder. Se også kommentarer til § 3 definisjoner.

§ 2 c)

Arealer som er flomutsatt, skal ikke jordarbeides om høsten. Arealer som er flomutsatt skal tegnes inn på miljøplankart etter forskrift 15. januar 2003 nr. 54 om miljøplan.

Med flomutsatte arealer menes arealer som kan oversvømmes ved en 5-årsflom. Gårdbrukerne avmerker flomutsatt areal på kartet som vedlegges søknad om Regionale miljøtilskudd, men kommunen må vurdere om det som er tegnet inn stemmer. Se også kommentarer til § 3 definisjoner.

§ 2 d)

Det skal være tilfredsstillende buffersoner mot alle vassdrag som mottar avrenning fra jordbruksarealer.

Med vassdrag menes: Innsjøer, elver, bekker og åpne grøfter. Dette omfatter ikke: Avskjæringsgrøfter fra skog, gårdsbrønner, lukkede kanaler/grøfter når disse er tilstrekkelig dimensjonert og åpne grøfter på profilert myr. Kravet om buffersoner langs vassdragene gjelder for alle kulturer, også for grønnsaker og andre radkulturer. Se også kommentarer til § 3 definisjoner.

§ 2 e)

Minst 60 % av foretakets fulldyrkede areal som ligger innenfor vassdragets nedbørfelt skal overvintrre med plantedekke tilsvarende gras, stubb eller direktesådd høstkorn.

Plantedekke som godkjennes er i utgangspunktet gras, stubb og direktesådd høstkorn. Med stubb menes i denne sammenhengen korn, oljevekster, erter, korn med gjenlegg, grønngjødsling og grønngjødsling sådd med liten radavstand, og der bare overjordiske deler høstes. I tillegg regnes jordbær som en kultur med tilsvarende plantedekke. Potet og grønnsaksareal kan ikke regnes som tilstrekkelig plantedekke selv om det står urørt etter høsting. Dersom det sås fangvekst etter tidlig høsting av grønnsaker slik at det blir et godt beskyttende plantedekke før vinteren, kan arealet likevel inngå i de 60 % .

Det regnes ikke som direktesådd høstkorn dersom såmaskinen har montert på ekstra jordarbeidingsutstyr.

Målet er at ca 80 % av arealet skal ligge i gras, stubb eller tilsvarende plantedekke. På grunn av praktiske forhold rundt skifteinndeling vil et krav om 80 % i stubb eller gras, i praksis være nærmest et totalt pløyeforbud. Når kravet er minst 60 % på alle bruk alle år regner vi med at areal med tilstrekkelig plantedekke blir tilnærmet 80 % samlet for hele nedbørfeltet.

For foretak som nærmer seg 40 % pløyd areal bør det settes opp en oversikt over arealet og regnes mer nøye på dette. Her kan kommunen be om miljøplankart som dokumentasjon. På miljøplankartet skal både arealer med gras, andre vekster, og hvilken jordarbeiding som er planlagt utført tegnes inn.

Se § 4 for muligheter for dispensasjon.

§ 3. Definisjoner

Erosjonsutsatte forsenkninger/dråg er arealer der det forekommer konsentrert overflateavrenning som gir tydelige erosjonsspor dersom arealet ikke har noen erosjonsbeskyttelse.

Det er det enkelte foretak som er ansvarlig for å kartlegge sine erosjonsutsatte dråg (jmf. Forskrift om miljøplan). Erosjonsspor som er minst 20 cm dype defineres som tydelig i denne sammenhengen. Det skal sås til med varig gras i hele dråget, ikke bare der erosjonssporene er dypere enn 20 cm.

Flomutsatte arealer er arealer som kan oversvømmes ved en 5-års flom.

Med flomutsatte arealer menes arealer som kan oversvømmes ved en 5-årsflom. Gårdbrukerne avmerker flomutsatt areal på kartet som vedlegges søknad om Regionale miljøtilskudd, men kommunen må vurdere om det som er tegnet inn stemmer.

Der det er stor usikkerhet om hva som oversvømmes av en 5-års flom bør kommunen ta en dialog med gårdbrukeren og komme til enighet om hvilket areal som skal betraktes som flomutsatt. Arealene som vil oversvømmes av en 5-års flom er mer enn det som oversvømmes hvert år, men mindre enn det som oversvømmes når det er storflom. Flomutsatt areal er det samme fra år til år. Areal som får tilskudd fordi det er flomutsatt er dermed også flomutsatt i denne sammenhengen.

Tilfredsstillende buffersone langs vassdrag skal i tillegg til 2 meter naturlig vegetasjon (jf. forskrift 22. mars 2002 nr. 283 om produksjonstilskudd i jordbruket), bestå av varig vegetasjon (gras i engomløp, busker eller trær) med minimum 6 meters bredde, eller gjennom vinteren være stubbareal med minimum 20 meters bredde.

Avstand fra bekk skal måles på samme måte som i produksjonstilskuddet. Dersom det er et belte med naturlig vegetasjon som er 8 meter eller bredere er dette tilstrekkelig til å oppfylle forskriftens krav. Når beltet med naturlig vegetasjon er smalere må det suppleres med gras eller stubb. Når det suppleres med gras skal bredden totalt være 8 meter fra bekken. Når det suppleres med stubb skal bredden i utgangspunktet være 20 meter. Når deler av sonen er naturlig vegetasjon teller hver meter naturlig vegetasjon som 2 meter stubb. Det vil si at har du 5 meter bred sone med naturlig vegetasjon behøver du bare 10 meter stubb (2x5 meter naturlig vegetasjon = 20 meter stubb) for å tilfredsstille kravet.

Lett høstharving skal ikke være dypere enn 10 cm og harvingen skal foretas snarest mulig etter tresking.

Lett høstharving er en lett harving som gjøres for å blande halm og jord for å få en raskere nedbryting og for å få spillkorn til å spire. Dersom det harves dypere enn 10 cm og det er mindre enn 30 % halm i overflaten kan det ikke lenger regnes som lett høstharving.

§ 4 Dispensasjon og klage

Kommunen kan i særlige tilfeller gi dispensasjon fra kravet i § 2 bokstav a og e etter retningslinjer utarbeidet av Fylkesmannen. Vedtak fattet av kommunen kan påklages til Fylkesmannen.

Det er bare kravene i § 2 bokstav a og e det kan gis dispensasjon fra. Kravene som gjelder flomutsatt areal, vannførende dråg og buffersoner langs vassdrag kan det ikke dispenseres fra. Ved alle dispensasjoner er det viktig at forskriftens intensjon oppfylles. Det bør stilles vilkår for dispensasjonen i hver enkelt sak som sikrer dette.

Det presiseres at det bare er i særlige tilfeller at det skal gis dispensasjon. I 2009 skal det sendes kopi av alle dispensasjoner som behandles i kommunene til Fylkesmannen.

Det er to situasjoner som på et generelt grunnlag vil gi mulighet for dispensasjon, uten at det går på bekostning av forskriftens formål.

- For bruk som driver helt plogfritt kan det gis dispensasjon fra § 2e til å høstharve mer enn 40 % av arealet.
- For bruk som er mindre enn 100 dekar, kan det gis dispensasjon fra § 2e slik at forskriftens krav oppfylles, for eksempel over en fireårs periode.

Andre tilfeller der det i enkeltår kan være aktuelt med dispensasjoner er blant annet:

- Uforutsette problemer i forhold til å pløye ned husdyrgjødsel. Dersom dette er et gjentakende problem må det gjøres avtale med andre for å pløye ned gjødsla, eller gjødsellageret må utvides.
- Økologiske drift – det er ikke automatisk dispensasjon for de som driver økologisk. Dersom det oppstår problemer enkelte år med å oppfylle forskriftens krav, bør kommunen være behjelpelig med å finne en løsning. Forskriften skal ikke være til hinder for at det drives økologisk.
- Såkorndyrking – det er ikke noen automatisk dispensasjon for de som dyrker såkorn. I de tilfellene det er helt nødvendig å gjøre jordarbeiding som går utover forskriftens krav for å oppfylle kontrakten, skal det vurderes om det bør gis dispensasjon. Det er i utgangspunktet bare for høstkorn det er aktuelt med dispensasjon, selv om det dyrkes såkorn.

Søknadsfristen for dispensasjon er den samme som for RMP-tilskudd. Søknaden skal være skriftlig begrunnet og sendes kommunen.

Klage

En dispensasjonssøknad behandles som et enkeltvedtak, og kan påklages. Klagen skal sendes til kommunen. Kommunen skal vurdere om de finner grunn til å imøtekomme klagen.

Dersom klagen imøtekommes, sender kommunen vedtaket til søkeren. Kommunen sender kopi av vedtaket til Fylkesmannen. Dersom kommunen mener at klagen ikke kan imøtekommes, forbereder kommunen klagen og sender den til FMLA for endelig avgjørelse. Alle relevante saksdokumenter skal vedlegges klagen.

§ 5 Opplysningsplikt og kontroll

Foretak som omfattes av denne forskriften plikter å gi alle nødvendige opplysninger som kommunen, Fylkesmannen eller den Fylkesmannen gir slik myndighet til krever.

Kontroll etter denne forskriften gjennomføres av kommunen, eller den Fylkesmannen gir slik myndighet til.

Fylkesmannen trekker ut 10 % av foretakene som omfattes av denne forskriften til kontroll. I tillegg til 5 % som trekkes ut til ordinær RMP-kontroll (forskriften skal også kontrolleres på disse), trekker Fylkesmannen ut 5 % ekstra. Det er viktig med ekstra oppfølging i starten og kontrollene er hovedsakelig ment for å veilede og korrigere. Særlig gjelder dette for de kravene som er nye i 2009. Det er også viktig at det man ser blir tatt tak i og kommentert selv om det ikke er omfattet av kontroll. Alle henvendelser som kommer om mulige brudd på forskriften bør følges opp av landbruksforvaltningen i kommunen. Kontrollen skal foretas av kommunen.

§ 6 Avkorting

Brudd på vilkårene i denne forskriften kan medføre avkorting i produksjonstilskuddet og tilskudd til regionale miljøtiltak, jf. forskrift av 22. mars 2002 nr. 283 om produksjonstilskudd i jordbruket § 12 - § 14, og forskrift av 28. april 2009, nr. 480 om tilskudd til regionale miljøtiltak i jordbruket, Østfold § 12 eller forskrift av 29. juni 2006 nr. 948 om tilskudd til regionale miljøtiltak for landbruket Oslo og Akershus § 9.

Brudd på vilkårene i denne forskriften kan medføre avkorting i produksjonstilskuddet, dvs. areal- og kulturlandskapstilskuddet og tilskudd til regionale miljøtiltak. Vi betrakter 2009 som et overgangså i forhold til de nye kravene i forskriften. Dette innebærer at kravene om grasdekte vannveier ikke blir håndhevet i år. Når det gjelder de andre nye kravene bør det vurderes om det skal gis advarsel, eller om bruddet er så alvorlig at det bør føre til trekk i tilskudd. For alle vilkår som var innarbeidet i den gamle forskriften skal brudd på disse føre til trekk på vanlig måte.

Det må i hvert enkelt tilfelle vurderes om brudd på vilkår var gjort uaktsomt eller forsettlig;

- Sempel uaktsomt, dvs. der foretaket **burde** forstå – RMP-tilskuddet trekkes for areal med brudd på vilkår
- Grov uaktsomt, dvs. der foretaket **måtte** forstå – RMP-tilskudd og 60 % produksjonstilskudd for areal med brudd på vilkår avkortes
- Forsettlig, dvs. der foretaket **forsto** (eller visste) – RMP-tilskudd og 100 % produksjonstilskudd for areal med brudd på vilkår avkortes

Det må også skilles mellom brudd på forskriftens § 2 a), b) og c).

Avkorting ved brudd på § 2a, 2c og 2e

Her er det naturlig å trekke kun for det arealet der brudd er foretatt.

Avkorting ved brudd på § 2b

Det skal vurderes trekk for hele skiftet evt. alt areal som drenerer til selve dråget.

Avkorting ved brudd på § 2d

Det skal vurderes trekk for hele det ovenforliggende jorde, dvs. alt areal som drenerer dit buffersonen skulle vært.

Vi kan være behjelpelig med å utforme et standardbrev med advarsel om trekk.

Det er viktig å bruke en viss skjønnsutøvelse i slike saker der avkorting vurderes. Det er også viktig å vise til hensikten i forskriften, både i advarselsbrev og i brev med varsel om avkorting.

I saker der avkorting vurderes, skal søker forhåndsvarsles om dette, med mulighet for å uttale seg innen en gitt frist.

For øvrig viser vi til Rundskriv 22/2007 og 23/2008 fra SLF (kommentarer og saksbehandlingsrutiner for produksjonstilskuddet) når det gjelder saksgang ved avkorting.

§ 7 Tilbakebetaling

Dersom foretaket, som følge av manglende oppfyllelse av vilkår i denne forskriften har mottatt en tilskuddsutbetaling som ikke er berettiget, kan den uberettigede utbetalingen kreves tilbake fra mottakeren eller motregnes i senere produksjonstilskudd, jf. forskrift av 22. mars 2002 nr. 283 om produksjonstilskudd i jordbruket § 14 tredje ledd og i regionalt miljøtilskudd, jf. forskrift 28. april 2009 nr. 480 om tilskudd til regionale miljøtiltak for

jordbruket i Østfold §11 eller forskrift 29. juni 2006 nr. 948 om tilskudd til regionale miljøtiltak for landbruket Oslo og Akershus §10.

Der mottakeren ikke var i aktsom god tro om utbetalingen, kan renter kreves fra det tidspunkt tilbakebetalingskravet er kommet fram til foretaket. Ved grov uaktsomhet eller forsett kan renter kreves fra tidspunktet for utbetalingen av det urettmessige tilskuddet. For renter gjelder ellers lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

§ 8 Ikraftttredelse

Forskriften trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift 2. juli 2007 nr 804 om krav til jordarbeiding og miljøtiltak i nedbørtelt til særlig utsatte vassdrag, Akershus og Østfold.

Forskriften har ikke tilbakevirkende kraft. Det innebærer at tiltak som skulle vært sådd/anlagt i vår, før forskriften trådte i kraft, først vil bli krevd fra og med våren 2010. Dette gjelder grasdekt vannvei. Det skal også høsten 2009 være buffersone langs alle bekker gjennom vinteren. Dersom det ikke er anlagt grasdekt buffersone mot bekk må det i høst settes igjen 20 meter med stubb.

Med hilsen

Dette dokumentet er elektronisk godkjent av

<Sett inn navn> e.f.
<Sett inn tittel>

Tyra Risnes Høyås
rådgiver

Saksbehandler: Tyra Risnes Høyås

Kopi til:
Forsøksringen SørØst
Østfold Bondelag
Østfold Bonde og Småbrukarlag